

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.8376831>

Accepted: 20.08.2023

Rudolf Steiner ve Waldorf Okulu

Rudolf Steiner And The Waldorf School

Zeynep YILMAZ

Şırnak Üniversitesi

zturan@sirnak.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3995-2669>

Özet

Ülkemizin eğitim sistemi geleceğin nesillerini yetiştirmede eksiklik yaşadığı bilinen bir gerçektir. Sınav maratonuna erken yaşlarda katılan çocukların başarısı not durumuna ve girdiği sıralamaya göre sonuçlanmaktadır. Çocuklarda var olan potansiyel ve onların becerileri, ilgi alanları çoğu kez görmezden gelinmektedir. Sonuç odaklı bir eğitim sistemine maruz kalan çocuklardan mutlu ve sağlıklı bir nesil beklemek mümkün değildir. Waldorf pedagojisi sağlıklı ve mutlu nesiller yetiştirebilmek için 1919 yılından bu yana dünyanın birçok ülkesinde kendine sağlam ve güvenilir bir yer edinmiştir. Son yıllarda ülkemizde de adından sıkça söz ettirmeye başlayan Steiner Pedagojisi ve Waldorf Okulları ile sağlıklı ve mutlu nesiller yetiştirmede önemli bir katkı sağlayacağı bilinmektedir. Bu çalışma; alternatif eğitim yaklaşımlarından Steiner Pedagojisi ve Waldorf Okulunun incelenmesi ve ülkemizin eğitim sistemine yapabileceği katkılara dair önerilerde bulunmayı amaçlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Alternatif Eğitim, Rudolf Steiner, Waldorf Okulları

Abstract

It is a known fact that our country's education system has a deficiency in raising future generations. The success of children who participate in the exam marathon at an early age depends on their grades and ranking. The potential that exists in children and their skills and interests are often ignored. It is not possible to expect a happy and healthy generation from children who are exposed to a result-oriented education system. Waldorf pedagogy has gained a solid and reliable place in many countries of the world since 1919 in order to raise healthy and happy generations. It is known that Steiner Pedagogy and Waldorf Schools, which have become popular in our country in recent years, will make a significant contribution to raising healthy and happy generations. This work; It aimed to examine Steiner Pedagogy and Waldorf School, which are alternative education approaches, and to make suggestions about their contributions to our country's education system.

Keywords: Alternative Education, Rudolf Steiner, Waldorf Schools.

GİRİŞ

Kapsamlı bir insani gelişim anlayışına dayanan Waldorf eğitimi, her yaştan çocuğa pratik, güzel sanatlar ve sahne sanatlarıyla bütünleşmiş, zorlu ve teşvik edici bir akademik program aracılığıyla gelişme fırsatı sunar. Waldorf müfredatı, çocukluğun üç gelişim aşamasını yansıtacak şekilde yapılandırılmıştır: Doğumdan yaklaşık 7 yaşına kadar (erken çocukluk), 7 ila 14 yaş arası (sınıflar ve ortaokul) ve 14 ila 18 yaş arası (lise).

Gelişen kavrama becerisine yönelik bu derin takdir, öğrencinin uyanışını artırır ve müfredatın ayrıntılı yönlerinin yanı sıra erken çocukluktan liseye kadar değişen öğretim yöntemlerini de şekillendirir. 60 yılı aşkın bir süredir küçük çocuklarda gelişimsel dönüm noktalarını gözlemleyen ünlü Gessell Çocuk Gelişimi Enstitüsü tarafından yapılan çığır açıcı bir çalışma, çocukluğun gelişim evrelerinin, izlendikleri altmış yıl boyunca değişmediği gerçeğini yeniden doğruladı. Dış dünyanın talepleri hızlanmaya devam etse de çocuklar aceleye getirilemeyecek şekilde kendi doğal hızlarında gelişirler. Waldorf okulları bu tempoya saygı duyuyor ve her çocuğun doğal gelişimine inanıyor.

Erken çocukluk programları, sağlıklı bedenlerin, yaratıcı oyunların ve hayal gücünün gelişimini teşvik eden pratik, uygulamalı etkinlikler ve ortamlar sağlamaya odaklanır. Sınıflarda öğrencilerin sanatsal ifadelerini ve sosyal kapasitelerini geliştirmeye, hem yaratıcı hem de analitik anlayış tarzlarını teşvik etmeye vurgu yapılır.

Waldorf Okulu'nun erken çocukluk programları, çocukların hayat boyu dünyayla etkileşime geçme sürecine başlamaları için merak, güzellik, saygı ve güvenlikten oluşan besleyici, oyuna dayalı bir atmosfer yaratır. Oyun küçük çocuğun dehasıdır. Gelişimin her aşamasında oyun, çocuğun sosyal-duygusal gelişimini, öğrenmesini ve akademik performansını artırır. Hareket oyunu, nesne oyunu, yaratıcı oyun, sosyal oyun, hikâye anlatımı ve yaratıcı oyunun tümü, küçük bir çocuğun büyüyen bedeni, gelişen sosyal duyarlılığı ve gelişen beyni için ayrı ve ayırt edici faydalara sahiptir. Doğa oyunlarında çocuklar, başkalarının farkındalığını da içeren, çevreleriyle ilişkili olarak kendileri hakkında bilgi edinirler. Sorun çözme, uzlaşma ve çatışma çözümünde pratik yapmak, yaratıcı serbest oyun sırasında kazanılan günlük bir deneyimdir. Yaratıcı oyunun geliştirilmesi, ileriki yıllarda eleştirel düşünme becerilerinin geliştirilmesine yol açar. Malzemeler metamorfik bir sürece katkıda bulunurken (bir gün belirli bir tahta parçası bir somun ekmek görevi görürken, ertesi gün küçük bir oyuncak köpeğe dönüşür), çocuklar hayal gücünün dünyalarını nasıl dönüştürdüğünü görme armağanını alırlar. Uzun ve kesintisiz bir süre boyunca kütükler, kayalar, kumaşlar ve tahta sandıklarla oyun oynarlar. Böyle sürekli oyun sayesinde derin düşünme becerileri geliştirilir.

Waldorf sınıfının günlük, haftalık ve yıllık rutinleri küçük çocuk için hoş bir güvenlik sağlar. "Sırada ne olacağını" bilmenin öngörülebilirliği, çocukların rahatlamasına ve anda tam olarak mevcut olmasına olanak tanır. Yıkama, ütüleme, tahıl öğütme ve ekmek pişirme gibi anlamlı işlerin günlük programı ve haftalık kalıpları rahatlatıcı bir zaman ve yapı duygusu sağlar.

RUDOLF STEINER PEDAGOJISI VE WALDORF OKULLARI

Rudolf Steiner 1861 yılında Avusturya'nın Kraljevec kasabasında doğdu. Teknik bir eğitim alan Steiner, özellikle edebiyat ve felsefe alanında kendisini geliştirmiş ve olayları bu açıdan yorumlamaya çalışmıştır. Teknik, felsefi ve mistik düşünceleri doğrultusunda Antrosophy (insan-bilgeliği) adını verdiği düşünce ve inanç sistemini geliştirdi. Bu felsefeyle batının sadece akla önem veren insanın iradi ve duygusal yanını yok sayan düşünce yapısına karşı çıktı. Akla verilen önem sayesinde batıdaki insanlar birey olmuşlardı fakat insanın irade ve duygu yapısı göz ardı edildiği için toplumsal ve doğal yaşamla insan arasında bir parçalanmışlık oluşmuştu. Steiner bu parçalanmışlığın kaçınılmaz olarak yıkım getireceğini öne sürüyordu. Aslında bu yıkım birinci dünya savaşıyla birlikte gelmişti. Steiner'in arkadaşı Waldorf Astoria sigara fabrikasının sahibi Emil Molt bu yıkımın altından kalkılabilemesi ve böyle bir yıkımın bir daha yaşanmaması için yeni bir insan tipinin yaratılması gerektiğini düşünüyordu. Bu yeni insan tipi yeni bir eğitim anlayışı sayesinde yaratılabilirdi. Bu yeni insanın yaratılmasını sağlayacak ilk adım Molt'un Steiner'i işçilerine konferans vermesi için fabrikasına davet etmesi ile atılmış olur. Konferansın sonunda işçiler Steiner'den çocuklara yeni anlayış doğrultusunda eğitim vermesini isterler. Bu eğitim mesleki beceriler kazandıran bir eğitim olmayacaktı. Steiner'in düşünceleri doğrultusunda oluşacak irade, duygu, düşünce bütünlüğünü sağlayarak bilinci geliştirecek ve kişinin benliğini özgülleştirecek bir eğitim olacaktı (Kotaman, 2009).

Bu bağlamda Waldorf yaklaşımında çocuğun gelişimsel olarak desteklenmesi ve çocuğun biricikliğinin vurgulanması çocuk merkezli bir okul öncesi eğitim yaklaşımı olarak klasik eğitim anlayışının çocuk algısından farklılığını da ortaya koymaktadır (Toran, 2015). Çocuk merkezli, gelişim odaklı bir yöntem olan Waldorf okul öncesi eğitim yaklaşımı yedi yaşından küçük çocukların gelişimsel ve eğitsel ihtiyaçlarının karşılanması üzerine yapılandırılarak ve çocukların estetik algısının geliştirilmesine odaklanmaktadır (Wals ve Petty, 2007). Bunun yanı sıra çocukların düşünce, sezgi ve içtenlikleri dengelenerek taklit becerilerine katkı sunacak oyun merkezli bir eğitim programı sunulmaktadır. Okulun hem iç hem dış ortamı çocukların rahatlıkla hareket edebileceği ve kendilerini ev ortamında hissedecekleri şekilde dizayn edilir. Çoğu zaman bu tasarım için ebeveynlerle işbirliği yapılır. Waldorf sınıf ortamında sıcak renkler, ahşap materyaller, balmumu ile cilalanmış mobilyalar, doğanın bize sunduğu materyaller, el yapımı oyuncaklar, minderler, perdeler, sınıf içerisinde küçük bir mutfak yer alır. Okulda oyuncaklar basit ve yapılandırılmamıştır ve yaratıcılığı teşvik edecek türdedir. Sınıftaki çoğu materyal su kabağı, çam kozalağı, dallar ve çakıl taşları gibi doğal malzemelerdir (Çelik, 2013).

Waldorf okul öncesi eğitimde çocukların öğretmen eşliğinde grup faaliyetlerine dahil olmaları beklenmektedir. Çocukların günlük programı hazırlanırken bütünsel gelişimi dikkate alınır ve bu program drama, oyun, masal, sanat, müzik gibi etkinlikleri kapsamaktadır. Özellikle sanat çalışmaları çocukların akademik becerilerinin artırılması için sihirli etkinlik olarak kullanılmaktadır. Waldorf okul öncesi eğitim yönteminde sınıf içerisinde hem karma yaş, hem de tek yaş grubu ile çalışmalar yürütülebilmektedir (Hughes, 2013).

Waldorf manevi bir yaklaşıma dayanan eğitim programıdır. Waldorf yöntemine göre faaliyet gösteren anaokulları ve okullarda antropospfik dünya görüşü nasıl kendini gösteriyor? Bu eğitim

yolunun manevi kaynağı hangi alanlarda ve eylem tarzlarında tespit edilebilir? Waldorf daha soyut ve felsefi ilkelerle başlar ardından yöntemsel ve pratik eylem tarzlarına doğru ilerler.

Manevi bir varlık olarak çocuk;

Çocuklarınız sizin çocuklarınız değil,

Onlar hayatın kendine duyduğu özlemin oğulları ve kızlarıdır,

Senin aracılığınla geliyorlar ama senden değiller,

Her ne kadar yanınızda olsalar da size ait değildirler.

Bunlar Lübnanlı şair Cibran Halil Cibran'ın "Çocuklar Üzerine" adlı şiirinin açılış satırları ve Steiner'in çocuklar ve eğitim hakkında konuşurken hangi yöne doğru çalıştığını anlatıyor. Pek çok konferansında ve yazılı çalışmasında Steiner, ruhsal çalışmalarının ışığında her erkek ve kız çocuğunun ruhunun ruhsal, evrensel ve kozmik bir varoluştan türediğini ve onun yalnızca geçici meskenini aile içinde bulduğunu belirtmiştir: Ruh dünyası, sanki ruhun kanatları üzerinde bireyin ruhu bize gelir. Ona göre, her erkek ve kız çocuğuna büyük saygı duymalıyız çünkü onlar bize onun "maneviyat dünyası" (doğum öncesi dünya) dediği şeyi, biz yetişkinlerin tanıyamayacağı veya bağ kuramayacağımız yeni bir maneviyat getiriyorlar. Platon çoktan unuttu. Ancak her kız ve erkek çocuğunun yüksek manevi yönüne saygı duyarak çocuklarımıza layık bir şekilde eğitim verebiliriz.

Çocuğun ruhuna yönelik bu yönelim, Waldorf eğitim çerçevesinde çalışan eğitimcilerin tutkusunu oluşturur. Biri kavramsal, diğeri pratik olmak üzere en az iki yönü vardır. Kavramsal yönü, modern eğitim bilimi tarihinde kalıtım ve çevre arasında süregelen çatışmayla ilgilidir. Bireyi, bir yandan karmaşık kalıtsal biyolojik faktörlerin, diğeri yandan çevresel etkilerin bir sonucu olarak gören yaklaşım, bireye ve eğitim süreçlerine yönelik manevi yönelimden oldukça uzak bir yaklaşımdan kaynaklanmaktadır. Pratik yönü eğitim sürecinin kendisiyle ilgilidir. Çocuğun içsel ve derin yönlerine yönelen bir eğitim yaklaşımının güçlü bir pratik önemi vardır. Eğitim çalışmasının her alanını ve alanını etkiler. İlham verdiği perspektif, eğitimsel varlığın dış etkilerinden (bilgi, başarılar, notlar, dış unvanlar, manipülasyonlar vb.) içsel bir yönelime, çocuğun gelişimine, güçlendirilmesine ve kişilik ve psişik düzeylerde beslenmesine doğru hareket eder

WALDORF YAKLAŞIMININ TEMEL İLKELERİ

- Bütün çocukların eğitim sisteminden herhangi bir ayırım gözetilmeden yararlanma hakkına sahiptir. Özellikle inanç, etnik köken ve sosyal sınıf bakımından.
- Waldorf okulları gerek ekonomik gerek politik olarak devletten bağımsız olmalıdır. Demokrasi anlayışı hakimdir. Bu anlayış çocuğun özgürlüklerini desteklemelidir.
- Waldorf okulları klasik okullardan çok farklı olarak sadece bir yönetici tarafından değil okulun öğretmenleri tarafından yönetilmelidir. Öğretmen kurulu bu görevi Steiner'in pedagojik ilkelerine göre yönetmelidir.
- Waldorf okulları toplum ile bütünleşik hareket eder. Toplumsal yapının tüm bileşenleri eğitim programına dahil edilmelidir.

- Çocuk, Waldorf okullarında okul öncesi eğitimden lise kademesine kadar kesintisiz olarak eğitim almalı ancak kendi kararlarını verebilecek olgunluğa eriştiğinde dilerse farklı bir kuruma geçiş yapabilir.
- Waldorf okullarında bireysel farklılık önemlidir. Her çocuğun potansiyeline ve bireysel ihtiyaçlarına uygun bir ortam sağlanmalıdır. Çocukların gelişimsel performanslarının buldukları düzeyden en üst düzeye çıkarılması hedeflenmelidir.
- Çocuğun gelişimi aşamalı bir şekilde ileriye yönelik olmalıdır.
- Çocuğun öğretmeni her yıl aynı olmalıdır. Öğretmenin çocuğun gelişimini uzun yıllar izleme ve çocuğa uygun programları sunması adına önemlidir.
- Waldorf okullarında değerlendirme çocuğun gelişimsel olarak dikkatlice gözlemlenmesini gerektirir. Gelişim alanları doğrultusunda değerlendirme yapılmalıdır. Klasik değerlendirme araçları kullanılmamalıdır. Boylamsal gözleme dayalı değerlendirmeler rapor halinde her bir çocuk için ayrı ayrı hazırlanmalıdır.
- Waldorf okullarında çocuk bütünsel olarak ele alınmalıdır. Çocuğa bilgi vermek yerine çocuğun bilgiyi kendisinin edinmesine olanak sağlanmalıdır. Çocuğun yaratıcılığını destekleyen etkinlikler uygulanmalıdır (Steiner, 1995; Barnes, 1980; Foster, 1984; Gürkan ve Ültanır, 1994; Oberman, 1997; Kotaman, 2009).

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Waldorf yaklaşımı yüz yılı aşkın bir süredir dünya genelinde klasik eğitime karşı alternatif yapısını korumaktadır. Araştırmalara bakıldığında çocuklar ve ebeveynleri üzerinde Waldorfun olumlu katkısı oldukça büyüktür. Buna rağmen tartışmalı konularda yerini sıklıkla korumaktadır. Waldorf yaklaşımında soyut kavramların anlaşılmadığı ve eğitim içeriğine bu kavramların nasıl entegre edildiği bilinmediği için tartışmalı hale gelmiştir. Bu çalışmamızda soyut kavramlara açıklık getirilerek Waldorfun manevi yönünün nasıl işlendiği açıklanmıştır.

Waldorf yaklaşımında en sık karşılaşılan konulardan biri de inanç boyutudur. Waldorf okullarının tümü toplumla bütünleşiktir. Eğitim programlarında toplumun kültürel ve geleneksel değerlerine yer verilmektedir. Bu durum Waldorf'un belirli bir inanca hizmet edip etmediği algısını yaratmaktadır. Oysa Waldorf yaklaşımı ilkelerinden de anlaşılacağı üzere belirli bir inanca ya da sınıfa hizmet etmemektedir. Bir diğer tartışma konusu da Waldorf yaklaşımının teknolojik araçların sınıf dışında tutulmasıdır. Ayrıca ev ortamında da teknolojik araçların kullanımı sınırlandırılmıştır. Bu durum Waldorf'un güncellikten uzak kalması, çağın gerisinde kaldığı algısı yaratmıştır. Waldorf okullarında teknolojik araçlar eğitsel araç olarak kullanılmaz. Bunun sebebi çocukların hayal güçlerini kısıtlamasıdır. Waldorf sınıf ortamında eğitsel araç olarak gerçek ve doğal nesnelere yer vermektedir. Çocukların hayal becerilerini sınırlandıracak hiçbir materyale yer vermemektedir.

Sonuç olarak, Waldorf okulları çocuğu merkeze alarak bir program oluşturur. Program hazırlarken çocuk ve aileleriyle işbirliği içerisindedir. Okulda uygulanan ilkelerin ev ortamında da desteklenmesini sağlayarak çocukları gerçek hayata hazırlar. Çocuklara eğitim verirken kendilerini güvende hissedebilecekleri bir ev ortamı sunar. Çocuklar için öncelikli olanların çocuklara sunulmasıdır. Waldorf eğitim programında bireysel farklılıklar önceliklidir. Herhangi bir inanca veya sınıfa hizmet etmemektedir. Okulun bulunduğu toplumla bütünleşiktir.

Alternatif eğitim yaklaşımlarından biri olan Waldorf okulu yaklaşımı klasik eğitime bir model olarak önerilebilir. Waldorf okullarının sayısı Ülkemizde artırılabilir. Öğretmen ve öğretmen adaylarına Rudolf Steiner Pedagojisi hakkında ve diğer alternatif eğitim yaklaşımları hakkında detaylı bilgi verilebilir. Steiner Pedagojisinden ilham alan etkinlikler okul öncesi eğitim programında yer verilebilir.

KAYNAKÇA

- Çelik, M. (2013). Öğrenme çocuk ile büyür: Erken çocukluk eğitiminde Waldorf yaklaşımı. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(2), 39-51.
- Foster, S. W. (1984). An introduction to Waldorf education. *The Clearing House: A Journal of Educational Strategies, Issues and Ideas*, 57(5), 228-230.
- Gilad Goldshmidt (2017) Waldorf Education as Spiritual Education, *Religion & Education*, 44:3, 346-363, DOI: 10.1080/15507394.2017.1294400
- Gürkan, t., & Ültanır, G. (2019). Rudolf Steiner'in Eğitim Felsefesi Ve Waldorf Okullarına Genel Bir Bakış. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 27(2), 509-528.
- Kotaman, A. G. D. H. (2009). Rudolf steiner ve waldorf okulu. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 174-194.
- Kotaman, H. (2009). Rudolf steiner and waldorf school. *Yüzüncü Yıl University Journal of the Faculty of Education*, 1(1), 174-194.
- Oberman, I. (1997). *The Mystery of Waldorf: A Turn-of-the-Century German Experiment on Today's American Soil*.
- Steiner, R. (1995). *The spirit of the Waldorf school (Vol. 5)*. SteinerBooks.